По конфіскаті — наклад другий:

Ч. 5 (159). Львів, субота 6. січня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

РЕДАКЦІЯ И АДМИНИСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграмів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зверт...

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 5000 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 7500 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей. Болгарії 50 левів. Австрії 7500

Перемишль
Впр. о. Зубрицький А.
Чацкого 6.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО".

Львів, 4. січня 1923.

Рік 1922 в світовій політиці.

Минає ще один рік спроб й зусиль цивілізованого світу полагодити ті прогалини, залічити ті рани, які заподіяні світовою розрухою, що виникла в звязку з великою европейською війною. Минає ще один рік спроб і зусиль вмістить міжнародне життя і відносини, в незграбні й невідповідні рамці так невдало закроєного й виконаного версальського й звязаних з ним договорів.

Найбільш може характеристичним моментом для вияснення обличчя 1922. року в міжнароднім життю являється той факт, що минулий рік розпочався спробою підійти до вирішення того самого питання про німецькі репараційні виплати, з якої починається й теперішній 1923-ій рік. Одно з найбільш болючих й важних для цивілізованого світу питань про урегулювання відносин з Німеччиною на протязі цілого минулого року стояло на порядкові денному, проте все таки не дійшло до практичного розрішення й дуже мало шансів має на таке розрішення в близшій будучині. Ця справа явилася одною з основних причин, які привели до вміни урядів в Франції і Англії, до заміни Бріяна Поанкарем і Льойд Джорджа Бонаром Лоу; проте ці перестановки, зроблені на урядах провідників національної політики в найбільш впливових під сю хвилю державах в жадній степені не причинились до розвязання того кардинального питання, яке стоїть в центрі світової політики. Нерозвязання цієї справи мало наслідком розвиток й дальше поширення господарської і фінансової кризи як в Німеччині так і в цілій Европі, привело до дальшого ускладнення й заплутаности в міжнародних економічних відносинах, які тепер виглядають цілком катастрофічно.

Так само жадного результату не дали зроблені в минулому році спроби розвязати проблему Сходу Европи, які були присвячені конференції в Генуї і Газі, що вони на кілька місяців притягли були до себе всю увагу керуючих політичних чинників цілого світу. Ці спроби лише показали, що являється цілком утопічними всі проекти знайти хоч скільки небудь приємлемий й можливий компроміс між капіталістичним Заходом й комуністичною Росією, хоч би та остання й почала латати свій комунізм за допомогою непа.

І в тій й в другій з тих основних справ, які були до розвязання перед керуючими европейськими чинниками, минулий рік не дав жадних позитивних наслідків і результатів. Йдучи дуже повільними кроками, боючись виявити більшу активність, виявляючи повну відсутність волі до чину, керуючі чинники лишилися поза життям, вони не могли впливати на події й регулювати їх. Ті зміни, які зайшли в міжнародній ситуації, сталися не в наслідок ініціятиви керуючих держав, а мимо неї й проти неї.

До таких подій належить фактична ануляція севрського трактату в тій частині, в якій він регулював становище Туреччини. Перемога національного турецького уряду над Греками цілком перевернула всі надії держав на встановлення на Балканському півострові того status quo, який був назначений в Севрі. Конференція в Льозанні, яка радить вже більш, як півтора місяця, очевидно буде примушена з невеликими поправками правно зафіксувати становище, утворене з ініціятиви Туреччини завдяки її перемогам.

При тій пасивности й відсутности волі, яку виявили керуючі европейські чинники перед полагодженням кардинальних справ европейської політики з неминучістю стала на порядок денний справа про більш активний виступ Америки в розвязанні ситуації Европи. Ця неминучість виникла не тільки наслідком безпорадности самої Европи перед основними питаннями свойого життя й розвитку; вона підказувалась також і сучасним економічним становищем Північно-Американських Злучених Держав, яке настирливо вимагало відновлення й оздоровлення відносин в Европі. Політика ізоляції Америки від европейського життя в минулому році дала рішучі щілини. Роля обсерватора, яку відогляла Америка під час Генуенської конференції через кілька місяців в Льозанні замінилась ролею активного учасника. В цьому зрості активности Америки що до европейських справ, в цьому початкові її втручання в европейські відносини є єдина надія на те, що оздоровлення й налагодження европейських відносин можна буде перевести. Минулий рік яскравійше, ніж усі попередні, показав, що сама Европа є безсила перед ситуацією, в якій вона зупинилась.

Будемо сподіватись, що американська допомога Европі прийде не занадто пізно, що теперішній рік дасть Европі вихід з її сучасного безнадійного становища, до виходу з якого так мало причинився минулий 1922 рік.

Льойд Джордж про 1922 рік.

Оця стаття є переповідженням поглядів останнього англійського премєра, які були надруковані у новорічному ч. „N. Fr. Presse" п. н. „Рік повороту до розуму". Оптимістичний тон цих думок та великі похвали миролюбній праці світової дипльоматії 1922 р. і підкреслювання її далекосяглих наслідків є зрозумілим, коли взяти на увагу, що сам автор статті був одним з найповажніших керманичів світової політики у минулому 1922 р. та є членом великої побідної нації і громадянином світової імперії, яка не має причини попадати в песимізм. Ред.

Рік 1922 був свідком чесної боротьби народів до повернення світови мирних відносин. У 1919. 1920 і 1921 „тарантеля сиділа ще у крови народів". Божевільний воєнний танок здригав ще їхніми тілами й вони не могли найти собі спочинку. Тарахкотіння рушниць не хотіло притихнути й робило неможливим спокій, якого так дуже треба було. Не було країни в Европі або Азії, відкіля не йшли би війська проти якогонебудь зовнішнього або внутрішнього ворога. Але Америка спустила залізну віконницю до часу, аж поки не вишумиться оте істеричне опяніння.

Чи гаразд зробила вона? Ще рано відповідати на цей запит: „справу розслідження ще тільки зачинено", деякі важливі свідки бракують ще і ще мусить пройти не один рік, поки історія скаже свій присуд що до становища Америки.

Але 1922 р. виявляє чимало замітних познак прояснення розуму на винищених суходолах. Досіль бачили ми всюди надзвичайну чутливість напружених норовів: найменша хоч і нехотя зроблена образа або якесь непорозуміння викликувало сварку і майже кожна сварка вела до бійки. Це був божевільний світ, у якому жилося. Крики розхвильованих народів лунали крізь европейську ніч і наповняли її жахом. Оден визначний генерал заявив, що в певному часі 1920 р., чи не на Всіх Святих, велось одночасно тридцять малих і великих воєн. Хто був винуватий? Всі й ніхто. Людскість тільки що пережила подію, яка потрясла її нервами сильнійше, ніж усі инші випадки за всю її багату на катастрофи історію і тому не можна було робити її відповідальною за її вчинки. Міліони молодих чоловіків протягом літ брели крізь таку немилосерну повінь жаху, якої ніколи ніхто не був в силі придумати, хіба за виїмком мільтонівських описів, в яких побіджені янголи стрімголов летять у безодню. І коли потім янгол мира вивів народи поза ворота пекла, тож не дивниця, що треба було літ, поки ті народи стали здібними бачити й розуміти! Але 1922 рік був роком повороту холодної крови.

Наглядною зовнішньою познакою був инший характер міжнародніх зустріч. Конференції з ультиматумами зробили місце справжнім мировим конференціям. Стара метода, якої цупко трималися французькі державні діячі, полягала на тому, щоби на клепалі столів нарад виковувати домагання, які посилалось як ультиматуми до держав, що завжди ще, не вважаючи на мирові договори, вважались ворогами; нова метода полягала на тому, щоби на основах рівноправности переговорювати про умовини заміщення. Німеччина, яка не має ніякої фльоти на Тихому Океані, не була прошеною на вашингтонську конференцію, а Росія була виключеною з неї з инших причин. Але вже в Каннах Німеччина була присутною, а в Генуї і Німеччина і Росія мала своїх заступників.

Вашингтонська конференція була під багато оглядами найцікавійшим інтернаціональним збориищем, яке колинебудь відбулося. Це було вперве, що великі держави, які розпоряджали могутніми воєнними засобами, засіли за один стіл, щоби радити над добровільним обмеженням своїх наступних і оборончих бойових сил.

Що торкається обмежень і редукцій, то їх часто накидували у мирових договорах побідні народи побитим ворогам. Версальський договір хай буде прикладом цього рода. Але у Вашингтоні переговорювали побідники про спільне зменшення своїх фльот, які були збудовані задля національної забезпеки й були національною гордістю. І хоча Франція й Італія ще не ратифікували принятих у Вашингтоні постанов, а проте поки що приятелі мира справедливо можуть радіти, бож вони можуть ствердити, як безпосередний успіх вашингтонських нарад, чималу редукцію програм озброєнь на морі найбільших морських держав світа: Великої Британії, Зєдинених Держав, Америки та Англії. Американська державна політика може похвалитися своєю передовою ролею у цій справі, і ось 1922 рік є осяяний блеском отого трiумфу порозуміння, який надасть йому особливої слави в річниках історії.

Зустрічі в Каннах і Генуї можуть теж виказатися особливими заслугами у великій і щораз зростаючій родині міжнародних конференцій. У Вашингтоні зібрались лише союзники. У Каннах і Генуї стрінулися народи, які ще недавно стояли взаїмно проти себе у смертельних боях. В обох конференціях були по одній як і другій стороні люде, які тільки що вилічились із страшних ран, що їх отримали на бойовищі. У Каннах французькі, бельгійські, італійські, японські та й британські міністри й фахові засіли спільно з німецькими міністрами й фаховцями за зелений стіл, щоби без зачіпок і без взаємних обвинувачень трактувати про заплутане питання воєнних відшкодувань. Учасники прийшли до спокійної свідомости не тільки про злидні пошкодованої країни, але й про скрутне становище агресивної держави. Але й незалежно від німецького питання й глядаючи вище його, визнано необхідність усунути всі ті ріжнородні моменти неспокою, як політичні так і економічні, які тримали Европу в стані гарячки і робили неможливою відбудову світа. Заключено порозуміння запросити до Генуї всі нації, що брали участь у війні, щоби обміркувати питання відбудови. Невтральні держави сходолу згодились теж на це. Це було не аби яке рішення.

На шляху до здійснення цієї програми стояли три перешкоди. Першою була французька умовина, що певні питання версальського договору мусять бути цілковито усунені з нарад конференції. Це було поважною зупинкою для праць конференції і її виглядів. Колиб конференція у Каннах була доведеною до кінця, то все таки можнаб там було прийти з Німцями до якогось пляну, який був би допоміг ходові генуенських переговорів. Другою перешкодою була відмо-

на відповідь Америки, що вона не братиме участи в нарадах конференції. Чому? Мабуть були поважні причини для такої відповіди, але хіба одна вища сила, що записує людські вчинки, знає докладно про ці мотиви. Третьою перешкодою був упадок міністерства Бріяна та заміна його менше приємним урядом.

Невважаючи на ці поважні перешкоди, Генуа зробила велике діло. Вона згуртувала в тих самих кімнатах людей, котрі як вороги стрічалися від ряду літ лише на бойових полях. Вони радили й переговорювали на протязі тижнів за одним столом на пленарних засіданнях, у комісіях і підкомісіях. Вони їли й пили при тих самих столах. З кінцем конференції панувала атмосфера, яка сама собою була запорукою мирових взаємин, бож делєгати — заступники поодиноких народів — були діячами, що дійсно користувались у своїх країнах важким впливом. А проте хоч вже сам отой вислід і був великої ваги, то поруч його добуто ще більше. А саме: трийцять народів, які були представлені на конференції, заключили урочисту умову не нападати на своїх сусідів. Коли вони приступили до нарад, то мало хто не підозрівав у сусідів заборчих плянів. Приїхавши до Генуї всі тужно бажали собі мира, але всі з острахом ждали недалеких воєн. Генуа розсіяла ті побоювання. Одною із найбільш обіцюючих перспектив договору, це зменшення большевицької армії. Її вже обмежено до величини французької армії, та обіцяно дальшу редукцію на сімдесятьпять відсотків. Таким робом відпала справжня загроза европейському мирови, і як що ця редукція армій на Сході Европи поведе до відповідної редукції на Заході, то справжній мир є вже недалеко. Не пора тепер входити у важні подрібні, генуенські розмови про валютову справу, кредит і комунікацію. Всі притоки, які конференція дала вирішенню отих справ, матимуть реальне значіння лише тоді, коли послідує стан справжнього мира та приязних взаємин. Мир і добра воля до замирення є завжди ще єдиним євангелієм того великого Свята, яке проповідують ідеалісти та яке хотять здійснити державні політики. Без цього пляни й протоколи є згори засуджені на повну невдачу.

Але як стоїть справа з оцим миром? Ще носиться янгол мира втомлено над водами, які ще не висохли. Може за морем на далекому Заході, він знайшов би пядь твердої суші. Та й Англія є від біди забезпечена, але Ірляндія у всякому разі ще ні. Але европейський континент є ще повнійший воєнного гамору й небезпек. Дискусія в справі відшкодувань у французькому парляменті не дуже підбадьорює. Одинока ріжниця думок в отсій дискусії полягала в тому, що одна партія була за окупацією Поруря і за захопленням дальших територіяльних заставів у Німеччині, а друга промовляла за інтензивнійшим використанням окупації лівого берегу Рейну. Окупувати, контролювати, інтенсифікувати, анектувати — це все одно й те саме: що лівий беріг Рейну треба відорвати від Німеччини й причепити до Франції. В цих промовах не можна знайти ніякого мира і понурою нотою прогомонює фінал мирової музики 1922 р. Треба їх розглядати у звязку з иншою подією 1922 року з німецько-російським договором. Від того часу Чічерін, це втілення зловіщого духа, засів собі в Берліні наче дома. Діячі, які короткозоро цим займаються, щоб видумати для Німеччини нові тортури, рівночасно приготовлюють жахливу будуччину і для своїх власних дітей і сусідських.

Рік кінчиться поголосками про великі американські пляни предложити всяким можливим країнам величезні грошеві суми, і надіями, що таким чином розвязане буде важке питання про німецькі відшкодування. Позика — так говорять — прийде разом із гарантією з боку Франції, що вона не займе дальших німецьких земель. Є й такі, що запускаються аж так далеко, що висказують здогади, буцім-то передумовою співучасти в цьому різвяному подарунку гарних ласощів буде знизення французької армії та фльоти аж до рівня означеного в Вашингтоні. Здається, що про це ніхто не заговорив, а я повторюю тільки ґазетні відомости. Якщо одначе позика на 350 міліонів фунтів справді має здійснитися, то ініціятори добре зроблять, коли поставлять такі умови, що отворять перед ними бодай сякі-такі вигляди на отримування помірковаиих процентів ще за життя нашого покоління. Ніякий обережний банкир не позичив би грошей, забезпечених — вульканом.

Французька преса.

(Огляд за час від 9. до 23. грудня 1922.)

Відгомін Льозанни. — Америка і Европа. — Убійство Нарутовіча — „Німецька інтриґа" в Галичині.

Париж, 24. грудня 1922.

З ходом переговорів в Льозанні що раз більш виявляється противенство анґльо-російських інтересів. Анґлійська дипльоматія змагає до того, щоби забезпечити воєнним кораблям союзних держав свобідний проїзд (хоча в обмеженім числі) через Дарданельські проливи. Се значить, що фактично пануючою силою на Чорнім Морі булаб найбільша морська сила, себто Англія. На точці тих анґлійських домагань з анґлійською дипльоматією згідна делєґація французька на льозанську конференцію, чим невдоволена французька націоналістична і комуністична преса. Одна і друга домагається, щоби французька делєґація наблизилася до російського представництва і поперла його домагання.

„Тан" з 25. грудня м. р., обговорюючи союзні мирові предложення дотично Дарданельських проливів, звертає увагу на те, що їх зміст загрожує безпеченству Туреччини, яка шукатиме кождої нагоди, щоби вийти з такого положення. А далі торкаючися російських інтересів, „Тан" пригадує нещасні наслідки кримської війни для Франції, після якої Росія приневолена була зректися оружної охорони берегів Чорного Моря, що й наблизило Росію до Німеччини і уможливило тій останній розгром Франції в рр. 1870. Осуджуючи теперішнє становище французької делєгації в Льозанні, „Тан" пише далі: „Не ялося Франції оставати поміж тими державами, які відмовляються від дискусії над російськими предложеннями тоді, коли Франція і Росія не мають протилежних інтересів на Сході.

Вся тутешня преса дуже живо й обширно коментує намір американської інтервенції в справі репарацій. Мимо того, що досі на ту тему не заявилося правительство Зєдинених Держав, всі тутешні щоденники з кінця минулого і початку сього тижня приносять вістку, що американське правительство мало звернутися з офіціозним предложенням до Франції й Італії, чи вони не погодилися би на установлення американської комісії, якої завданням було би означити висоту німецьких воєнних довгів. На основі дальших ґазетних вісток Франція й Італія мали відкинути те предложення, на яке знову мала пристати Німеччина. Часописи з 23. грудня 1922. дементують ті вістки на основі донесення вашінґтонської аґенції Сентрел Нюз, яка депешує, що Гюз (державний секретар для закордонних справ) заперечив, немов то американське правительство звернулося до союзних держав з проєктом про установлення комісії, що малаб виїхати до Европи і після своїх дослідів означити суму німецьких репарацій. Що правда — говорив далі Гюз — домагалися такої інтервенції американські торговельні палати, але правительство відмовилося від неї. Теж саме заявив Гувер, якого вважали головою майбутньої американської комісії, а саме, що ті питання ніколи не були предметом дискусії членів кабінету.

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

Наукове Т-во ім. Шевченка.

З нагоди 50-ліття його заснування.

(1873 - 1923.)

(Докінчення.)

Бібліотеку почало товариство орґанізувати по переміні на наукове. Зразу зростала вона дуже поволи і 1894 р. було в ній ледви 600 томів. Фондів на нові закупна не було, а хочби вони й були тоді звідки взялися, то не було приміщення для бібліотеки. До 1898 р. містилася вона в комірнім у бібліотеці „Просвіти"; в осени 1897 р. став бібліотекарем пок. М. Павлик і завів перший інвентар бібліотеки та писав далі картковий катальоґ, який уже перед ним вело принагідно кілька осіб. По уступленню М. Павлика з кінцем 1904 р. став працювати в бібліотеці зразу як аплікант, а опісля як бібліотекар І. Кревецький при помочи инших співробітників. Тепер працює разом з Волод. Дорошенком. В 1898 р. закуплено каменицю при вул. Чарнецького 26, і туди перенесено бібліотеку з „Просвіти" в окреме поміщення, визначене для неї. Там містилася вона до осени 1907 р., коли її перенесено до „Академічного Дому", при вул. Супіньского 21. В 1912 р. набуло товариство другу каменицю при вул. Чарнецкого ч. 24, і туди перенесено на ново бібліотеку перед самою війною 1914 р. Тут вона міститься й доси.

Від перенесення бібліотеки в окреме поміщення (1898 р.), почала вона швидким темпом зростати. До зросту причинилися: 1) Обміни з численними науковими інституціями в ріжних частях світа, яких число перед війною доходило до цифри 230. 2) Дари від ріжних осіб, редакцій та товариств. 3) Закупна. Про швидкість зросту свідчить отсих кілька чисел: Коли в 1892 р. не мало товариство ще зовсім ніякої бібліотеки, в 1894 р. було ледви 600 книжок, то в 1902 р. числила вже бібліотека 12.361 томів, 1912 р. 65.612 томів, 1920 р. 75.443 томи. Велика вартість бібліотеки лежить одначе не так у числі книжок, як у її доборі. Українознавство стоїть тут на першім місци і хто в сій царині працює, не годен обійтися без бібліотеки товариства. Сильно заступлені в ній також славістика й фолькльор, а далі всякі инші науки. Багато є в бібліотеці таких чужих видань, яких у жадній иншій бібліотеці Галичини не найдеться, бо жадна инша інституція не мала таких обмінів як товариство. Крім того має бібліотека збірку стародруків, листів і автоґрафів. Всі наші видавці, редактори й автори повинні памятати про бібліотеку і надсилати до неї свої видання, бо тут вони будуть переховані на завсіди і доступні кождому для студій. В останніх роках писалося богато й ще пишеться про Україну по чужих часописах, журналах і книжках. Усі такі видання повинні наші люде, порозкидувані тепер по ріжних краях, збирати і надсилати до бібліотеки для будучих дослідників.

Музей постановлено також організувати по переміні товариства в наукове. І вже в 1892 р. вплинули до нього деякі дари. На закупи не було одначе грошей, приміщення для нього також не найдено, тому й побільшування його поступало дуже пиняво. Аж 1900 р. справлено перші два ґабльоти й приміщено їх в окремій кімнаті та порозставлювано в них призбирані предмети. В 1903 р. закупив Ф. Вовк у Парижи велику збірку передісторичних старинностей для музея, а М. Біляшевський в Києві збірку староруських старинностей. До того прийшли ще деякі дари так, що для їх впорядкування і удержування ладу треба було прийняти окремого урядника, яким від 1908 р. до війни був М. Залізняк, з малими перервами, в яких заступав його О. Назарів. У часі війни працював у музею С. Полянський, пізнійше Ю. Полянський, не мало попрацював також артист І. Труш. В 1907 р. перенесено й музей до „Академічного Дому", де визначено для нього кілька кімнаток. В 1912 р. перенесено його до камениці при вул. Чарнецкого ч. 24, де визначено для нього просторі кімнати на І. поверсі. З кінцем 1920 р. мав музей 15.047 предметів. З того припадало на археольоґічний відділ 6.285 чисел, на історичний 447, модерне мистецтво 29, церковне мистецтво 237, керамічний і етнографічний відділ 9.748 чисел, природописний 1.039, архів карт 450 чисел. Дня 31. жовтня 1921 р. відбулося святочне відкриття музея і від тоді він доступний для публики в кожду неділю й свята перед полуднем.

Для дальшого успішного розвою і бібліотеки й музея, яких наукове й культурне значіння для західних українських земель прецінне, потрібні незлилично спеціяльні будівлі, на які наша нація повинна спромогтися вже в недалекій будуччині.

Поруч власного майна, що міститься в усіх вичислених доси підприємствах і інституціях, є ще инше майно, яким товариство завідує. Воно вложене в отсих чотирьох каменицях: 1. Камениця при вул. Чарнецкого ч. 26, куплена в 1898 р. за 240 тисяч корон. Значну частину грошей на закупно дав проф. П. Пелехин. Доходи з неї мали обертатися на приготування сил, що працювали би науково. З деяких причин не можна було доси ввести цього фонду в життя. 2. „Академічний Дім" при вул. Супіньского ч. 21, збудований на складки, при чім найбільшу частину грошей зложив Евген Чикаленко. Призначений на дешеві мешкання для студентів висших шкіл Львова. В часі російської окупації закватирувалися в нім Москалі і так ґрунтовно знищили, що треба було дуже значного вкладу для його віднови. Цеї віднови піднялисся СС. Василіянки під умовою, що їм винайметься дім на кількалітне приміщення ґімназії. Виділ прийняв оферту і тепер міститься там часово дівоча ґімназія. Належить завважити, що перед „Академічним Домом" лежить огород із широким фронтом до вул. Супіньского. На нім можна би побудувати величавий фронтовий ґмах із крилами, придатний на приміщення поважної культурної інституції. 3. Камениця при вул. Чарнецкого ч. 24, куплена в 1912 р. за 400 тисяч корон. Призначена первісно на музей і бібліотеку; на цю ціль признана була товариству державна субвенція. Це одинока камяниця, що є дійсно неподільною власністю товариства. Вона не приносить одначе доходів через приміщення в ній бібліотеки й музея, які не мають приходів.

4. Камениця при вул. Панській ч. 21, куплена 1921 р. за 9,712.000 марок п., є власністю фонду ім. д-ра Т. Дембицького, з якого доходів товариство „має виплачувати що року певну квоту, незаможним Українцям на виїзд за границю для вищих студій, або на огляді счинив на ярмарку в Буци

За те не дасться заперечити, що в американських політичних колах (як се доказує, зрештою, відоме внесення секретаря Бора в американськім сенаті відносно скликання Америкою світової конференції для розоруження і розвязки економічних труднощів), проявляється тенденція понехати дотеперішнє пасивне відношення Зєдинених Держав до европейської політики.

Скликанню нової міжнародньої конференції противиться „Тан" (в числі з 19. грудня 1922.) на якого думку Зєдинені Держави не мали би взяти участи в конференції про воєнні репарації, не приймивши попередню, а радше не приступивши до версайльського договору, — а таке приступлення вважати треба виключеним.

Далі „Тан" остерігає правительство Гардінґа перед участю в такій дискусії, бо з огляду на непевну парляментарну більшість постанови евентуальної згаданої конференції могли би не одержати парляментарної санкції, визвати грізну політичну опозицію і боротьбу та внутрішне замішання в усталених американських відносинах. Нові американські наміри вважає „Тан" приватними намірами американських банкирів, які з огляду на надмір золота й економічні труднощі в Півн. Америці бажали би вмістити свої капітали у позичці для Німеччини.

Убийство першого президента польської Річипосполитої розкрило очі тутешнього політичного світа на внутрішній розклад у Польщі.

Орган французьких роялістів „L' Action Française" пише з того приводу: „Польща через свої вічні внутрішні спори вертає до анархії. Три револьверові кулі, що поцілили Нарутовіча, пригадують нам відгомін минувшини, тих партійних міжусобиць, що колись-то загубили Польщу. Після національного відродження ніде потреба сильної держави не виявляється так рішуче, як у Варшаві. Наші приятелі сього не розуміють. Сповняється судьба! Ще раз демократія доверщує руїни їх краю"

„Журналь" стверджує теж саме: „Нещасна Польща не може визволитися з внутрішньої незгоди, яка її так дорого коштувала. Ледви вона завдяки справді обставинам, зісланим Провидінням, вернула до життя, — а вже знову сточується в анархію; перші вибори, що відбулися з початком листопада, виявили всю грозу положення"

„Le Revue Internationale" з 15. грудня м. р. містить статтю п. з.: „Питання про Сх. Галичину", якої автор G. Saint Amand розправляється з польськими клеватами, немов то український політичний рух у Сх. Галичині є ділом Німеччини. Автор пригадує приязні зносини Поляків з Габсбургами, ролю міністра Білінського у виповідженню світової війни, та безперериві війни Польщі з Росією і Україною, коли тимчасом остання війна німецько-польська сягає 1401 р. Вкінці автор так само опрокидує польські клевети про большевицькі симпатії у галицького Українства і кінчить:

„Польська пропаганда, яка представляє питання Сх. Галичини як німецьку інтригу, основується на крихких основах, а властиво на неістнуючих, і її брехливі інформації не можуть ні на хвилю бути взяті під увагу"

А. П.

Париська конференція.

На останньому засіданню паризької конференції предложено ріжні проєкти воєнних відшкодувань. Між ними англійський проєкт опирається на таких основах: Мається ухвалити 4-літну мораторію, після тих 4 років має наступити сплата два і пів міліярда німецьких марок в золоті, а по десяти роках рати сплат будуть виносити $3^{1}/_{3}$ міліярда на рік. Для контролі в Берліні малаб утворитися фінансова рада, в склад якої входилиб представники союзних держав

Німецькі облігації в формі бонів малаб Німеччина викупити найдальше до 32 літ. Щоби Німеччині дати змогу привернути буджетову рівновагу, треба Німеччину звільнити у перших роках від сплат у закордонній валюті і звести до мінімума инші зобовязання. Таксамо кількість достарчуваного німецького вугля для Італії малаб зменшитися. За те Німеччина малаб дозволити на акцію союзних держав в ціли стабілізації німецької валюти і для фінансової контролі що до виконання поодиноких точок проєкту. В иншому разі Німеччина мусілаб згодитися навіть на окупацію Рур. Що до німецьких довгів, то золоті депозити в англійських банках мають бути ужиті на зменшення німецьких довгів, а перша серія бонів припалаб Англії. Перша сплата німецьких довгів виносилаб 50 міліярдів сплачених на протязі 32 літ.

Французький плян репарацій передбачує деяку редукцію перших рат, але на випадок невиконання всіх зобовязань Німеччина мусілаб згодитися на контролю над її фінансами і промислом та приміненя військових карних санкцій. Комітет гарантійний має перенестися до Берліна, а вже в 1923 році Німеччина мусілаб приступити до виконування сплат. В иншому разі Франція грозить засеквеструванням всіх митних доходів над Реном, конфіскатою доходів в басейні Рур, а навіть окупацією тогож басейну

Наради ведуться дальше; Франція правдоподібно відкине англійський проєкт. Також Італія предложить свій проєкт, який займає посереднє становище між англійським та французьким. Американська преса пише, що коли жадний з тих трьох проєктів не буде принятий, то Зєдинені Держави будуть всіми силами форсувати проєкт Гюва.

Поанкаре, Бонар Лоу і Керзон радять

Після засідання французької ради міністрів Поанкаре удався до готелю „Erillon", де відбув нараду і з Бонар Лоуом і Керзоном в справі репараційних проєктів.

З Волині.

Що на це висша волинська адміністрація

Після виборів до сойму й сенату щось неймовірно жахливе коїться на Волині... Чи то під претекстом дошукування „виборчих надужить", чи то з инших мотивів.

Є нпр. поручення магістратові міста Ковля від старости п. Веліогорського видалити зі служби в магістраті (звичайно за вибори до сойму) з десять службовців

В учительки Волкановичівної з Ковля поліція випитує: чи не їздила вона перед виборами на села? Багатьом учителям, завдячуючи відсутности якогось „обивательства", а в дійстности за вибори — загрожують звільненням з посади. Селянинови села Голоби, Тимошеви Возному (війна давно вже проминула, а він з дрібонькими дітками й хворою дружиною й по сей день тулиться в норі-землянці!..) на прохання допомоги, в „бюро відбудови" в Ковлі відповідають так: „głosowaliście na 16, to zwracajcie się teraz do Żydów..." Той самий староста в Ковлі під замітом якоїсь „епідемії" забороняє збірку споживчих артикулів для діток-сиріт Українського притулку. Оргії-сваволя звичайних поліцаїв у повіті ще більш доймаючі. Наприклад: комендант постерунку поліції села Велимче, на Ковельщині в пяному ві...

нагороду за цінні наукові чи літературні праці в українській мові. На забезпечення сього фонду записав покійник свою посілість Белелую, якої більшу частину товариство розпарцелювало пріж місцевих селян, а за одержані гроші купило каменицю.

Крім отсих фондів мало товариство в своїм заряді ще 12 инших, малих, що в 1920 р. виносили заокруглено в коронах: 1) Академічний резервовий фонд — 23 тисячі, 2) Запомоговий фонд ім. А. Бончевського — 10 тис., 3) Стипенд. фонд ім. Грушевського — 7 тис., 4) Стипенд. фонд ім. Ол. Огоновського — 3 тис., 5) Стипенд. фонд ім. Ол. Кониського — 15 тис., 6) Стипенд. фонд ім. Я. Головацького — 5 тис., 7) Стипенд. фонд ім. І. Франка — 2 тис., 8) фонд доцентів — 7 тис., 9) фонд памятника Т. Шевченка — 1 тис., 10) фонд памятника П. Ніщинського — 183 кор., 11) фонд літератів ім. І. Котляревського — 3 тис., 12) фонд літератів ім. Д. Мордовця — 2 тис. Всі отсі фонди не були вложені ні в нерухомости, ні в золото, тому з обезвартненням валюти стратили — як багато инших — усяке значіння. Коли одначе зміняться відносини, то обовязком дальшого нашого покоління буде обновити їх.

Знаючи матеріяльний стан товариства, можемо говорити про його наукову діяльність, що буде тепер яснійша

До 1885 р. не видавало товариство своїм накладом — крім двох томів „Правди" нічого. Причинилося тільки до видання відомої праці д-ра Ом. Огоновського: Studien auf dem Gebiete der rut. Sprache.

В 1885 р. переймило на себе від проф. Ом. Партицького видавання „Зорі", яку вело під ріжними редакторами до кінця 1897 р. Крім „Зорі" видало цілий ряд відбиток із неї, між иншим чотиротомову (недокінчену) історію літератури Ом. Огоновського в 6 книжках (1887—1894). Видало також „Кобзаря" Т. Шевченка в 4 томах (1893—1895) під редакцією Ом. Огоновського та „Твори" Ст. Руданського в 7 томиках

Замісць „Зорі" почало видавати товариство з початком 1898 р. Літературно-Науковий Вістник, великий місячник, який у маю 1905 р. відступило Українській Видавничій Спілці. Також із Л. Н. Вістника пороблено багато відбиток.

Про головний орган товариства, „Записки", який воно почало видавати по переміні на наукове, 1892 р., я вже згадував вище. Їх вийшло доси 133 томи

В 1894 р. переймило товариство від д-ра К. Левицького видавання „Часописи Правничої" і видало її в рр. 1894—1900 під йогож редакцією 7 томів. По ній почала виходити „Часопись правнича і економічна" під редакцією д-ра С. Дністрянського і вийшло її в рр. 1900—1912 — 10 томів. В рр. 1901 — 1902 видало товариство також 4 книги „Правничої Бібліотеки" з працями проф. С. Дністрянського та проф. П. Стебельського з обсягу австрійського права

Переняло також товариство в 1894 р. від О. Барвінського дальше видавання „Історичної Бібліотеки" і видало її 9 томів (Ол. Барвінський видав передтим 15 томів). В 1904 р. перервало дальше видавання сеї серії.

В 1895 р. повстали нові серії видань, а саме: „Жерела до історії України-Руси", яких вийшло доси 11 томів, та „Етнографічний Збірник", якого вийшло 38 томів. Виданням „Жерел" занялася окремо заснована Археографічна Комісія, якої другим виданням були „Памятки українсько-руської мови і літератури", що виходили на переміну з „Жерелами". „Памяток" вийшло до війни 7 томів.

Для організації етнографічних праць засновано 1898 р. Етнографічну комісію і вона занялася дальшим видаванням Етногр. Збірника. В 1899 р. заснувала ся комісія нову серію „Матеріяли до української етнольоґії", в якій вийшло 20 томів.

В 1897 р. виділено з „Записок" праці з обсягу природописних наук і визначено для них окрему серію п. н. „Збірник математ. природописно-лікарської секції". Доси вийшло сього збірника 21 том. Перші початкові томи ділилися на два випуски, пізнійше знесено сей поділ.

В 1898 р. зорґанізовано нові дві серії: „Збірник історично-фільософічної секції", в якій вийшло до війни 14 томів і „Збірник фільольоґічної секції", в якій вийшло доси 18 томів.

В 1902 р. зорґанізовано для видавання українських клясиків окрему серію п. н. „Українсько-руська Бібліотека", якої доси вийшло 8 великих томів.

В 1906 р. почало товариство видавати „Українсько-руський Архів", в якім міщено збірки дрібних документів, описи рукописів і инше. Його вийшло доси 13 томів.

В 1909 р. повстали знов дві нові серії. Бібліоґрафічна комісія почала видавати „Матеріяли до української бібліоґрафії", яких вийшло 4 томи. Статистична комісія почала знов видавати „Студії з поля суспільних наук і статистики", яких перед війною вийшло 3 т.

В 1919 р. прибула ще одна серія: „Праці Комісії клясичної фільольоґії". Доси вийшов 1 вип.

Крім того для інформації членів і ширших кругів суспільности про діяльність товариства видавано від 1900 р. 4 випуски на рік „Хроніки" в українській мові (вийшло доси 64 випуски) і для інформації чужинців „Chronik der ukrainischen Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg" у німецькій мові (вийшло всього 59 випусків).

Ось так виглядає видавнича діяльність товариства. Війна не тільки повідбирала співробітників товариству, з яких деякі не повернуть уже ніколи, але поробила матеріяльні шкоди товариству. Крім того в часі війни були зменшені або й здержані субвенції, які товариство побирало перед війною. Від 1918 р. не має воно зовсім ніяких субвенцій, а що з камениць по причині закона про охорону льокаторів, та девалюації гроша не має також доходів, тож його видавнича діяльність тепер дуже обмежена. Се й пояснює теперішній застій, хоч праць для друку знайшлося би доволі

Своїми виданнями здобуло собі Наук. Тов. ім. Т. Шевченка загальне признання в науковім світі, а між його дійсними членами, які мусять мати наукову кваліфікацію, видніють чимраз частійше імена видних учених чужинців. Деякі з них брали навіть участь у виданнях товариства. І коли нині знають про нас у ширшім світі, то се безперечна заслуга Наук. Тов. ім. Т. Шевченка. Обовязком нації подбати, щоб товариство могло як найшвидше продовжувати свою корисну діяльність у всіх напрямах.

такий бешкет, що людність мусіла його обеззброювати. Пізнійше, а саме на Новий Рік по нов. стилю той самий командант, у купі ще з двома иншими пяними поліціянтами, бють-катують селян села Велимче: Івана Павловича, Павла Бебеса й малолітнього хлопчину сина Хведора Куземи. Першого (Івана Павловича) збито до непритомности нагаями, копано ногами й т. и. Потім вкинуто до повітки, де відливали нещасного водою й, бачучи — що він ще дише, за „кару" притримують побитого цілу добу в холодній повітці. Змасакрований Іван Павлович, якого поліція ще й протоколом лякає, удається до староства шукати права, але звідтам його гонять. Нарешті 3. січня добуває він такий папірець:

Do Pana Referenta Sanitarnego Starostwa Kowelskiego.

Proszę o dokonanie oględzin i wydanie stosownego zaświadczenia okazicielowi niniejszego pisma Janowi Pawłowskiemu.

Sędzia Sledczy: Lebediew.

Але й з подібним папірцем, того Павловича не мають охоти в старостві вислухати. Очевидно, урядовці ковельського „wielkoradcy" п. Вейгогорського намагаються покрити ті нелюдські катування поліцаїв. Вимагання від нашого люду найріжнороднійших даний, включно аж до горілки — це звичайна поведінка поліції. Подібне коїться й у инших повітах Волині.

Посол до сойму: *Марко Лукевич.*

Велика Україна.

Настрої серед комуністів.

Центральний комітет комуністичної партії України секретним обіжником наказав всім місцевим партійним комітетам встановити таємний догляд за партійними товаришами, які займають відповідальні посади і негайно сповіщати про всіх тих, які виявили зловживання, хабарництва й прибільшення влади. Центральний комітет зазначає, що сучасне важке економічне становище України підготовляє нові кадри повстанців з числа безробітних й голодуючих, які виступили в отверту боротьбу з совітською владою й які користуються піддержкою населення, озлобленого зловживаннями й самодурством провінціяльної влади. Контрреволюція, що була притихла, піднесла голову й без усякого сумніву використує теперішній настрій мас, щоб звести свої рахунки з совітською владою.

Повстанський рух.

„За Свободу" повідомляє: Президія державного політичного управління секретним обіжником наказала Волинському, Київському, Полтавському і Подільському губерніяльним політичним виділам вжити найрішучійших заходів для найскорійшої ліквідації повстанських загонів, що оперують в цих губерніях й тероризують місцеві совітські установи. Революційна військова рада запропонувала командуючому військами України і Криму командувати в розпорядження місцевих державних політичних виділів певні кавалерійські частини. Всіх повстанців, яких взято зі зброєю в руках наказано не передавати губерніяльним ревтрибуналам, а судити в військових трибуналах при штабах дивізій.

„Курер Львовскі" доносить: Волинський совіт звернувся до Харкова з телеграфічним домаганням висилки поважної кількости кавалерії для придушення повстанського руху.

Серед робітників.

Київський кореспондент „Рабочей Газети" пише, що київські робітники люблять святкувати навіть і церковні свята, при чому в ці дні ніколи більш половини робітників не виходить на роботу, не зважаючи на штрафи, які на їх накладають.

„Видно — зауважує кореспондент — тут треба не штрафи накладати, а належно поставити антірелігійну пропаганду".

Безпритульні діти.

На Україні зареєстровано 400 тисяч безпритульних дітей. Більш усього припадає їх на Одеську губернію

Льозанська конференція.

Єгипет жадає незалежности.

Єгипетська делегація в Льозанії внесла другу просьбу з обширним матеріялом, в якому доказується, що на Сході не буде мира, доки Єгипет не дістане повної незалежносси. Терор, який зміцнив від 1918 р. скріпив почуття національної свідомости серед населення.

Справа національних меншостей.

На останньому засіданню льозанської конференції осягнуто повне порозуміння в справі національних меншостей в Туреччині. Тепер на черзі справа амнестії.

Справа Моссулю.

Справа Моссулю є дальше предметом нарад в Льозанні. До тепер порозуміння не осягнуто тому, що Туреччина стоїть непохитно на своїому становищі. Правдоподібно в Льозанні буде заключений прелімінарний мир, а справа проливів і Моссулю та инші питання будуть вирішені на новій конференції, яка відбудеться пізнійше.

Українська книжка — святовечірний дарунок.

В Літературно-науковому Вістнику ч. 7. поміщена довша статтяпроф. М. Галущинського на тему: Книжка і українське громадянство. Автор обговорює в ній справу стару і загально відому — і на жаль все нову і актуальну; що український громадянин не любить читати і купувати книжки, що твори найбільших українських письменників лежать на книгарняних полицях та припадають пилом, що мале число українських книгарень утруднює розповсюдження книжки, але з другого боку слаба консумція книжок робить неможливим розвій істнуючих і основування нових українських книгарень і видавництв. Circulus vitiosus? Ту саму справу обговорює М. Возняк на сторінках „Свободи"

Довгі роки війни і сучасне лихоліття, знищення країни з культурного і матеріяльного боку, не творили сприяючих умов для вилічення нашого громадянства від цеї хронічної недуги. Мабуть ще тепер лучаються такі випадки, що касинові товариства та читальні домагаються від видавництв та редакцій, щоби „з патріотичних зглядів" висилали їм свої видання даром, або по знижений ціні — не здаючи собі з цього справи, що якраз з патріотичних зглядів повинні вони ці книжки купувати, та що їм як колективови лекше це зробити, як одиниці.

Мабуть ще і досі істнують у нас богаті люде, для яких звичайною річею є не купити книжки, — хоч би се був найліпший твір найвизначнійшого письменника, а позичити його у сусіда, підчас коли їм й на думку не прийде позичати — прим. сорочку, черевики, тарілки. Самозрозумілою річею вважається, що у кожної інтелігентної родини повинна бути така а така скількість меблів, килимів, посуди і таксамо самозрозумілою річею є, що у такої родини може і не бути творів навіть таких письменників як Франко, Леся Українка, Коцюбинський.

У звязку з вище згаданими статтями та викликаними ними рефлексіями пригадався мені святовечірний звичай в одній північній країні, яка чисельно не перевисшає населення Східної Галичини і яка сама недавно висвободилася з під ворожого ярма. Маю на думці Фінляндію. Живучи в столиці Фінляндії, Гельзінгфорсі, я звернула увагу, що на яких два тижні перед Різдвяними Святами в книгарняних вітринах спеціяльно богаті і ріжнородні вистави, та що у книгарнях такий великий рух, що двері не замикалися в буквальнім значінню слова. Я знала, що в Фінляндії, як і в Німеччині та Скандинавських країнах істнує звичай роздавання різдвяних дарунків не лише для найблищих членів рідні, а і для приятелів і знайомих, але вразило мене це, що в Фінляндії перед святвечером рух по книгарнях був без порівнання більший як по инших склепах з пригожими на дарунки річами: одежею, забавками, люксусовими предметами, ласощами. Одна жінка письменниця пояснювала мені, що звичай дарувати книжки з нагоди Різдвяних Свят у них так загальний, що обхоплює найширші круги населення і через те витворив другий звичай, а саме, що всі видавничі товариства й приватні видавці стараються видати перед святами якнайбільше і якнайліпші твори своїх письменників та перекладів з чужих літератур; письменники ставлять там видавцям умову, щоб їх нові твори появилися перед Різдвом.

Найбільше розходиться белетристичних творів. Літературна продукція особливо перекладна не стоїть в ніякій пропорції до нашої; на фінську мову перекладено і гарно видано не лише твори всіх клясиків світової літератури, але і всіх модерних письменників. В деяких поодиноких случаях може ми їх випередили, приміром: переклад Гомерової Іліяди появився на фінській мові тільки два роки тому в часі Різдва, але мабуть тоді таки розійшлося сеї, розкішно виданої книжки більше, як у нас від часу появи пирекладу Ніщинського.

Фінські письменники обдаровують себе взаїмно творами свого духа та впровадили гарний звичай: в січні, безпосередно по святах уладжують щорічно в столиці краю артистичний вечір, на якім всі фінські артисти: поети, письменники, музики, малярі, а також критики обговорюють і відчитують літературні новини, грають нові музичні твори, обговорюють виставки картин і т. д. — словом, самі між собою роблять підрахунок з того, що дали духові робітники своїй культурі на протязі одного року

Найбільша часть дарунків в книжках припадає для дітей, молодіжи та жінок.

На мою думку дуже корисним і бажаним булоб впровадити такий звичай у нас. І коли не удасться його відразу ввести, то бодай вводити його постепенно.

Свідомою працею, волею суспільности можна викорінитн неодин негарний і ввести добрий звичай, хоч би і чужий — коли він являється потрібним і корисним.

Великі заслуги в цім напрямі моглиб положити українські жінки. Загально принятий погляд, що жінки консервативний елемент не люблять новаторств і шанують традицію, зберігають старі звичаї. Але звичай обдаровувати себе взаїмно з нагоди коляди і щедрівок істнує також і в нашім народі; селяне-хлібороби обдаровують себе взаїмно збіжем, колачами, медом, овочами. Треба тільки сей звичай піддержати, не дати йому завмерти і надати трохи иншу форму — так сказати завести „нову моду" — дарувати книжки — твори духа поряд чи замісць плодів нашої землі.

В останніх місяцях тисячі Українців сиділи або і далі сидять по польських тюрмах — мабуть кождому з них булоб приємно дістати від рідних чи приятелів гарну книжку — на спомин сих прикрих, але так памятних днів

Колиб українські жінки — матері, учительки, шкільна молодь, пластунки свідомо і послідовно впроваджували звичай купування книжок для своєї рідні чи приятелів з нагоди свят чи яких инших випадків, тоді можеб з часом зросло взагалі замилування до читання і купування книжок, тоді певно твори наших найліпших письменників не припадалиб пилом, лише появлялися би новими накладами, а в нашій суспільности булоб щораз менче таких інтелігентних родин, що крім „Кобзаря" та кількох принагідних брошур не мають жадної книжки.

Олена Залізняк.

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

Дописи з краю.

Бережани.

В справі жертвенности на Рідну Школу

Старшина кружка УПТ. в Бережанах подаючи до відома виказ жертв на Рідну Школу, що вплинули до каси кружка за рік 1922, бачить, що фонди Рідної Школи мусимо вже раз оперти на селянських масах. Як довго цього не зробимо, буде наша „Рідна Школа" проживати дні непевности, будуть Головна Управа УПТ. і кружки УПТ. все стояти перед сумним а невідкличним питанням, чи не прийдеться певного дня розвязати якої народньої школи, або гімназії. Оперти жертвенність на народніх масах се річ можлива до переведення. але треба до сего діла свідомости, доброї волі і почуття громадянської карности з боку нашого духовенства, учительства і других людей, що мають вплив в громаді. Скілько то відозв і ліст Головної Управи УПТ. вислав кружок в повіт, а який вислід? Плинули жертви з нагоди коляди, Великодних свят, плинули жертви і на поклик самого кружка, але всі жертви не стоять в ніякій пропорції ні до жертвенної спроможности нашого селянства, ні до видатків Рідної Школи, спричинених безперервним обнижуванням вартости теперішнього гроша. У своїх покликах подавав кружок і висоту конечних жертв (від кождої української хати по одному курячому яйцеви або 100 мп. на місяць,

або по 1 кгр. збіжжя, чи 25 кгр. бараболь річно) і спосіб збирання жертв. Священик, учитель чи другий свідомий громадянин знайде певно 2—3 людей, що становитимуть комітет Рідної Школи. До них приносять громадяне свої місячні жертви і вони їх відсилають, куди треба. Коли би такі жертви йшли з кождого села, то кружок міг би і свою школу удержати і висилати поважні суми щомісячно до Головної Управи УПТ. на потреби нашого приватного шкільництва. Що складання жертв можна через такі комітети успішно перевести, на се дала доказ громада Вербів, яка зложила на Рідну Школу 800 кгр. збіжжя. Завязався там комітет Р. Ш. і до членів комітету знесли люде свої жертви протягом одного дня. Наше селянство є здібне до великих жертв, треба лише до нього у відповідний спосіб звернутися. Багато наших інтеліґентів по селах виправдують малу жертвенність ріжними перешкодами з боку громадських урядів, чи жандармерії; одначе ті перешкоди не є такі непоборимі, де є добра воля працювати для Рідної Школи.

В р. 1922 зложили повіт і місто квоту 1,085.577 мп. Тут не поміщуємо тих громад, що вислали свої збірки прямо до Львова а не повідомили про се кружка, хоч ми виразно о се просили. На повищу квоту зложилися: громади 448.792 мк., народне учительство 65.230 мк, а гурток інтеліґенції 571.555 мк (в тім квота 56.667 мк від учеників ґімназії).

Тут причина наших недомагань. Понад 60 українських громад зложили стільки, що місто. А не забуваймо, що на нашого інтеліґента, або скажім докладнійше урядовця, спадає ще тягар багатьох других місячних жертв, вкладок, датків, що далеко переходить 4 процент місячної платні. А хто під сю пору так числиться з кождим сотиком як не урядовець? Чи не може той тягар взяти на себе наше селянство? Думаємо, що може і радо візьме, але поможіть нам у сій роботі. Ви, Вс. Отці, Ви, учителі, Ви, свідомійші одиниці кождої громади! Основуйте кружки, покликайте до життя комітети Р. Школи! Поставте жертвенність на Р. Школу на трівких основах маючи все на увазі, що „в школі наша будучність“

При зміні адреси просимо не забувати подати і попередню свою адресу.

З польських справ.

Новий пресовий закон.

„Хвиля“ доносить із Варшави: уряд виробив проєкт пресового закону, який опирається на конституції. Остаточно зредаґований буде цей проєкт після міжміністеріяльних конференцій, скликуваних пресовим бюром, на які запрошені будуть теж представники фахових організацій дневникарів. — (Для української преси новий закон матиме теж тільки теоретичне значіння. Прим. скл.)

Уніфікація приватного права.

Міністерство справедливости кінчить виготовлення проєкту про погодження ріжниць приватного права усіх трьох бувших займанщин Польщі.

Димісія міністра скарбу

„Хвиля“ доносить: Президент приняв димісію міністра скарбу Ястшембского і ведення цього міністерства віддав управителеви Марковскому.

Нафтяне брутто.

„Хвиля“ доносить: Міністерство торговлі й промислу предложило маршалкови сойму законопроєкт у справі нафтяного брутта. На підставі цього проєкту державний скарб мав би монополь при викупні продуктів ропи, а властителі отримували би відшкодування по ринковим цінам.

Пілсудскі про останні події.

„Курієр польскі“ поміщує інтервю з Пілсудским про останні події: Пілсудскі сказав, що болюче вразила його на процесі Невядомского моральна аберація підсудного, який з такою легкістю перекинув вину з одної особи на другу і без вагання кулею, призначеною для Пілсудского вбив Нарутовіча. „Застрілити кого иншого і не соромитися того, хоч убитий не несе на собі одвічальности — це дух сходу“. Оця східна аберація моральна є значно поширена серед польського громадянства, вихованого під російським впливом. Східна погоня за абсолютом, виключаючим індівідуалізм, затирає індівідуальну одвічальність. — Проти цих східних впливів на польську душу Пілсудскі завше боровся. „Шкода, що Невядомскі не написав до мене“, — говорив Пілсудскі, — я був би приїхав на виставку в Баричків, щоби він мене застрілив“. — Перед виборами президента Пілсудскі відраджував Нарутовічеви кандидувати. Був він такий перетомлений працею, що не міг спати і тільки з трудністю йшов по сходах. Нарутовіч знав з гори, які важкі переживання чекають на нього, людину з европейською культурою, на випадок вибору в країні, у якій так легко нехтується життя людини й її честь. По своїм виборі Нарутовіч заявив, що зречися президентури ніяк не може, бо це було би негідно: „я сам соромився би перед собою“ — казав.

Шліть жертви на будову памятника на могилі Леся Мартовича до Пов. Тов-а Кредитового „Віра“ в Раві Руській.

Совітська Росія.

10-ий Зїзд совітів про господарське становище Росії

10-ий зїзд совітів в справі про господарське відновлення Росії одноголосно приняв всі пропозиції совнаркому. Зїзд висловився за зменшенням випуску грошевих знаків аж до повного припинення їх друку. Для осягнення тої мети, на думку зїзду, конечне треба значно піднести всі податки й перевести стабілізацію совітської валюти. Зїздом ухвалена економічна програма запропонована Богдановим; вихідна точка цієї програми — зазначення необхідности розвитку витворчих сил країни. В свойому докладі Богданов підкреслив, що нова економічна політика совітів не може бути трактована як випадковий епізод, навпаки вона розрахована на довший час, як єдиний засіб відновити народне господарство. Богданов приходить до висновку, що ціла промисловість повинна, як й перше бути захованою в руках уряду, як тепер, так і в будуччині

Народній комісар фінансів Сокольников в своїй промові про фінансове становище підкреслив, між иншим, що, хоч за минулий рік податки були піднесені у 36 разів, але проте в майбутньому році цілком неминучим являється дальше значне їх піднесення.

Делеґати для рахунку.

На 10-ий зїзд до Москви прибула група делеґатів-Туркмен, яка звертала на себе увагу яскравою національною одежею. Ні один з цих делеґатів не знає ні одної мови опріч туркменської, про це не без жалю сповіщає співробітник „Рабочей газети“, який мав на увазі цих делеґатів проінтервювати.

Випуск нових грошевих знаків.

В совітській пресі уміщено офіціяльну оповістку про випуск 20 грудня нових грошевих знаків зразку 1921 року вартістю в один, пять, десять, двадцять пять і сто рублів; один рубель цих знаків виносить 100 рублів зразку 1922 р. (одному міліонові рублів грошевими знаками, витягненими з обігу).

На Поволжі.

Делеґат від Саратівської губ. на 10-му зїзді совітів, характеризуючи господарське становище губернії заявив, що упадок продукційних сил в сільському господарстві після голоду 1921 р. не спинився. Значного поліпшення в порівнанню з 1921 роком нема, бо збір останнього року ледви поміг населенню забезпечити себе від голоду. Посівна площа в губернії цього року не може задоволити потреб людности. Дуже гостро стоїть справа про засів ярини в 1923 р.: насіння не вистарчить більш, як на 4 міл. пудів. Саратівська губ. може рахувати на відпуск насіння з загально-державного фонду лише півтора міл. пудів насіння, а це загрожує зменшенням площі ярових засівів в 1923 р. до мінімальних розмірів. Друга гостра справа, від розвязки якої залежить доля посівної кампанії — це брак робочої худоби, становище з якою буде ще гірше, ніж в 1922 р.

Хабарництво.

З 10. жовтня до 15. грудня в совітських народніх судах й революційних трибуналах роспочато 958 справ про хабарництво. По справах, які уже розглянуто, засуджено 588 чоловік, виправдано 132. До розстрілу засуджено 22 чоловіка.

Совітський маскарад.

Перше урочисте засідання зїзду совітів спілки соціялістичних республик відбулось 30 грудня в тому самому складі, що й 10 ий зїзд совітів російської федеративної республики з тою єдиною ріжницею, що делеґати совітів союзних республик користувались на цьому зїзді однаковими правами з делеґатами Росії.

Зїзд одчинив найстарший віком член ВЦІКА Смідович, який свою промову закінчив окликом на честь світової спілки совітських республик.

Президіум обрано майже в тому самому складі, що й президіум 10-го зїзду. Головою вибрано Калініна, почесним головою Леніна. На зїзді одноголосно ухвалена нова конституція спілки совітських республик. Параграф перший зазначає обсяг спільної адміністрації, зосередженої в Москві, такими справами: закордонна політика, судівництво, законодавство про праці, освіта, народне здоровля, міри й вага, статистика. Параграф 26-ий предбачає вільне виступлення з спілки кожної з союзних республик.

РІЖНІ ВІСТИ.

Бонар Лоу про відшкодування

Бонар Лоу на пресовій конференції заявив, що чутки про резиґнацію Англії з відшкодувань є неправдиві. Англія привернула у себе економічну рівновагу завдяки високим податкам, але зате населення зубожіло і безробіття збільшилося супроти чого про резиґнацію на користь Німеччини не може бути мови.

В Римі неспокійно.

На днях на передмістях Риму прийшло до кривавих сутичок між комуністами і фашистами, наслідком чого було богато вбитих і ранених.

Стамбулійський в Софії.

Болгарський представник в Льозанні Стамбулійський повернув з Льозанни до Софії.

Російські студенти на турецькому університеті.

Представники російського студентства, що перебувають на еміграції в Константинополі, звернулися до ректорату оттоманського університету, з просьбою приняти Росіян на университет. Ректор згодився допустити російських студентів на виклади турецького університету.

Із недолі збігців.

З Константинополя прибув до Софії ще один транспорт російських збігців вивезених комісією Союза Народів. Болгарський уряд дозволив збігцям мешкати тільки в малих містах і селах в виду переповнення в Софії. Також до Варни прибув з Одеси новий транспорт збігців.

Арештування в Румунії.

Румунська поліція арештувала в Букарешті та инших румунських містах багато студентів, обвинувачених в протидержавній аґітації.

Совітсько-естонські митні непорозуміння.

На днях перервано совітсько-естонські торговельні та політичні відносини, наслідком митних непорозумінь. Совітський уряд жадає підвищення мита на 50 процент.

Сменовехощина.

На днях у Берліні розпочався зїзд російського студентства т. зв. „сменовеховців“, котрі хотять повертати до Росії і признати совітську владу

Совітсько-румунські переговори.

„Адеверуль“ пише, що в Льозанні румунська і совітська делеґація вступили в офіціяльні переговори в справі Бесарабії. Совітський уряд репрезентує Чічерін, а румунський Діяманді. Також Раковський грає визначну роль в переговорах.

Кльофач на Закарпатській Україні.

Відомий чеський політик Кльофач прибув на Закарпатську Україну, з метою ознайомитися з місцевими політичними та економічними умовинами.

Музулмане в кабінеті Пасіча.

В Сараєві закінчилася конференція музулманської партії. На конференції ухвалено, що Музулмани мають увійти в склад кабінету Пасіча, але на основі деяких умов, Музулмане дістануть в югословянському уряді два міністерства і дістануть від уряду 42 міліони динарів для відбудови музулманських господарств.

Анґора і невтральні держави.

Анґорський уряд запропонував представникам невтральних держав перенестися з Константинополя до Анґори.

Амнестія в Румунії.

На новий рік румунський король проголосив амнестію для деяких політичних вязнів, цивільних і військових.

Жидівська делеґація в Льондоні.

До Льондону прибула жидівська делеґація з Палестини для предложення англійському урядови ріжних скарг та нот проти арабських і турецьких надужить.

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий“ у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.006. Жертводавці повище 500 мк. будуть оголошені поіменно!

Студентські справи.

Український університет у Львові.

З кругів молоді отримали ми ось яку відозву, котру подаємо в скороченню:

„Каменярі“ в Пшібрамі.

Не тільки наше студентство в краю, яке виказало таку гідну подиву видержку і впертість у своїх змаганнях здобути право до науки, але й студентство на еміграції своєю організованостю честь приносить своїй нації.

Ще в осени 1920 р. українські гірничі студенти в Пшібрамі заснували кружок „Каменярі“. Початки „Каменярів“ були скромні: всего 13 членів, у більшости стрільців і старшин У. Г. А. З початком 1921 р. Кружок мав 27 членів, а в осени того року вже 56: з них 52 Галичан, 1 Наддніпрянця, а 3 Чехів. Тепер „Каменярі“ начислюють 68 членів: 62 Галичан, 4 Наддніпрянців і 2 Чехів.

Кружок має вже значну бібліотеку й архів. Завданням його матеріяльно забезпечити студентів і всебічно познайомлювати Чехів із українським народом. Початок інформативної діяльности зроблено ще в 1921 р. одним концертом. Мав він незвичайний успіх: саля переповнена в щерть, чеська публика мов очарована красою нашої пісні. Це була інавгурація праці „Каменярів“ між Чехами. З того часу Кружок дав ряд викладів про Україну в ріжних чеських товариствах і ряд концертів. Енергійною працею „Каменярі“ дуже швидко здобувають пошану між чужинцями. Їх ставлять за взір иншим студентським організаціям, хоч Чехи, як відомо славляться своїми організаційними здібностями.

Равом із тим прегарно розвивається наукова праця кружка. Кружок далі комплетує вже тепер дуже поважну свою власну мінеральогічну колекцію, дає ряд наукових викладів для своїх членів про земні багацтва України і т. д. підготовляючи їх до одвічальної праці для народу в майбутньому. Кружок отримує ряд часописей політичних і фахових.

Не забуває теж про вітчину і в червні 1921 р. тільки поміж своїми членами зібрав 1000 ч. к. на голодуючих на Україні. На сю ціль є від того часу постійно оподаткований кожен член.

Українське студенство в Німеччині.

Правною обороною українських студентів у Німеччині, забезпеченням їхнього матеріяльного положення, старанням о дозвіл на науку і т. д. займається „Спілка Студентів Українців у Німеччині“ з місцем осідку в Берлині. „Спілка“ має 84 членів і підчиняються центральній організації нашого студентства за кордоном: „Центральному Союзови Українського Студенства“ в Празі. До „Спілки“ належать і Галичане і Наддніпрянці майже в рівному числі. Підтримує вона дружні звязки з чужоземними студентами (з виїмкою московських, до яких ставиться цілком ворожо). „Спілка“ має виразно національний характер. Підчас непорозумінь на ідеольогічному грунті в минулому році, зі „Спілки“ виступила соціялістична молодь, яка заснувала „Академічну Громаду“. Сьогодні йдуть переговори поміж обома цими організаціями про злиття в одно товариство. Є це проявом національної реакції соціялістичної молоді проти впливу жмінки комуністів на „Академічну Громаду“.

ТЕЛЄГРАМИ.

Паризька конференція.

Париж. (ПАТ.) Друге засідання конференції отворено о 15 год., перервано о 17 год. Присвячене було головно критиці англійського проєкту, яку виголосив Поанкаре. Не висунуто ніякої такої пропозиції, котра казала би сподіватися, що осягнеться порозуміння.

Париж. (ПАТ.) По перерві приступлено о год. 17·40 до дальшої наради. Тені подав бельгійський проєкт. Бонар Лоу і Делля Торета поробили ряд уваг що до поставлених проєктів.

Париж. (ПАТ.) Поанкаре, критикуючи англійський проєкт, заявив, що він рішучо не до принятя для Франції. Тені, заявив, що англійський проєкт розчарував бельгійську делєгацію. Тені вказав на злу волю Німеччини і зовсім прилучився до уваг Поанкаре.

Відень. (ПАТ.) Бонар Лоу, відповідаючи Поанкаре, зазначив, що Англія гаряче бажає порозуміння з союзниками. Щодо бажання Франції, щоби мораторія не переступила 2-річного реченця, то Англія евентуально згодилася би на це колиб виявилося, що між французьким і англійським поглядом є принціпіяльна ріжниця, то тоді дійсно дійти до порозуміння було би дуже тяжко. Англія противиться заставам, бо це утруднювало би відложення німецького кредиту, противна також фінансовій контролі, бо це рівнялося наче настановленню правительства над німецьким правительством. Англія противна вкінці обсаді Поруря, бо це здержало би економічне життя Німеччини.

Делля Торета заявить італійський погляд на завтрішньому засіданні. Є дуже правдоподібне, що італійська делєгація виступить із компромісовим проєктом. Та не є виключене, що ще передтим послідує якась инша ухвала, рішаюча про дальші праці конференції. Колиб прим. союзники заявили, що тяжко осягнути порозуміння, то Франція рішиться розпочати самостійну акцію.

Враження в Англії.

Льондон (ПАТ.) Відкинений французьким правительством англійський плян викликав у англійській опінії велике враження. По донесенням преси, в добре поінформованих кругах Льондону висловлють погляд, що дасться іще оминути розбиття конференції. Всі труднощі можна усунути шляхом компромісу між головними основами плянів Англії і Франції. Компроміс можна осягнути після точного розглянення знатоками обох проєктів.

Заява Поанкаре.

Відень (ПАТ.) „Н. Фр. Пр.“ з Парижа: Поанкаре заявив французьким журналістам, що мимо малих уступок, які готов поробити Б. Лоу, не можна говорити зовсім про успіхи на шляху до вирівнання ріжниць, які істнують між французьким і англійським поглядом. Ці противенства істнують вповні дальше. Також годі передбачити, на якій основі можна би дійти до порозуміння.

Рішуче становище супроти Туреччини.

Льозанна (ПАТ.) Шефи союзних делєгацій порозумілися щодо конечности зайняти супроти Турків рішуче становище. В найкоротшому часі скличеться засідання третої комісії.

Потвердження повстання в Моссулі.

Льозанна. (ПАТ.) Турецька делєгація потверджує вістку про вибух повстання в мосульському вілєті.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (4) число нашого часопису сконфіскувала польська прокураторія за майже цілу передовицю п. з. „Рік 1922 і Східна Галичина“ та... заголовок одної новинки.

— **Конфіската І. числа тижневика „Свобода“.** Перше число обновленого тижневика „Свобода“ замінив прокураторський олівець у шахівницю чорно-білих плям.

— **Осторога.** Холмське „Наше Життя“ поміщує таку „осторогу“: Холмщане! Будьте осторожні і не піддавайтеся провокації ворогів Ваших, що мають намір скупити ваші урожайні землі і хати та агітують серед Вас, щоб ви продавали тут своє майно і виїзджали до Совітської України, де Вам ніби все дадуть в вимерших з голоду губерніях... Посол. Ант. Васильчук, Голова Українського Посол. Клюбу, говорив у цій справі з Люблинським воєводою, і виявилося, що все це брехня і провокація, розрахована на темних людей. Отже не вірте ніяким провокаторам, бо змарнувати добро легше чим придбати.

— **Злодіїв нам не треба!** Холмське „Наше Життя“ доносить: 20. XII. 1922 р. один із селян з Пнівно Холм. пов., на гром. сході заявив,

— **Ще про арешти учеників перемиської гімназії.** Дня 29. XII. 1922 р. в Кривому над Сяном повіт Ліско перепровадив якийсь агент з двома жандармами ревізію в домі о. Ст. Сороківського місцевого пароха перевернувши все що лишень в хаті було, в пошукуванню за „оружем і відозвами“. Не найшовши нічого приарештували сина пароха Юрія Сороківського уч. VII. В. української гім. в Перемишлі, й відвезли невідомо куди.

— **Загальні Збори У. П. Т. в Самборі.** Нам пишуть: 24. грудня 1922 р. відбулися річні збори У. П. Т. на яких вибрано новий виділ, контрольну й фінансову комісію та комітет опіки над молодіжю. При виборі послугувано ся т. зв. „Комісією Маткою“, яка на голову запропонувала п. Біленького, директора жін. прив. української сем. Вивязалася довша дискусія, якої вислідом були такі рішення: чимскорше заснувати Інститут та цим улекшити молоді науку; справу доручено новообраному „Комітетови опіки над молодіжю“; з черговим шкроком отворити прив. народню школу, як школу вправ для семінара з тим, щоби розвинути її в жіночу виділову; — перевести масовий впис в члени У. П. Т. в повіті та цим забезпечити матеріяльну й моральну підмогу місту в його плянах в области шкільництва та в тій цілі війти в контакт з Товариством „Просвіта“.

— **Відрадний прояв.** З ініціятиви нашої військової еміграції виходить у Відні двотижневник „Український Скиталець“ присвячений для всеї нашої еміграції за кордоном. Редакція цього журналу віднеслася до нас з проханням, щоб ми візвали галицьке громадянство надсилати її фотографічні знимки з часів Визвольної Війни на всіх наших землях на адресу: „Ukrajinskyj Skytalec“, Wien, XVIII, Ferrogasse 31. Austria. Вітаючи розвій цього журналу, ми тільки висказалиб побажання, щоб він став виразом здорової національної всеукраїнської думки, якого вже кілька літ даремно очікує наше громадянство від своєї еміграції, щоб він культивував національно-військового духа, пригніченого еміграційними распрями останних літ, і щоб він став журналом не тільки „фахового емігранта“, але — і це передусім — фахового жовніра Всеї України.

— **Жертвенність нашої військової еміграції.** „Український Скиталець“ доносить, що голодні й хворі нуждарі — українські Стрільці інтерновані в чужинецьких таборах зложили на голодуючих України 34.000 чеських і 80.000 австрійських корон.

— **Загадкова почтова тарифа.** До нашої редакції принесено два почтові рецепіси з львівської почтової філії число 6. з, яких виявляється, що за 20.000 мп. наданих в грошевому листі до Данціґу дня 9. грудня заплачено належитість в сумі 1.650 мп.. а за 120.000 мп. наданих

тоюж дорогою і на ту саму адресу дня 21. грудня м. н. заплачено тільки... 900 мп. Чим пояснити загадкову нерівномірність такої почтової тарифи?....

— **Вітос потягнений до судової відповідальности.** Повітовий суд в Познани звернувся до польського сойму з домаганням видачі людовцового лідера Вітоса. Справу передано регуляміновій комісії.

— **Арештування А. Новачиньского.** Комісар польського уряду на місто Варшаву зарядив конфіскату 1 числа часопису „Мисль Народова“ з 6. ц. м. за статтю А. Новачиньского п. з. „Заповіт“, з рівночасним завішенням часопису і потягненням до судової відповідальности автора статті та редактора часопису Новачиньского, якого тогож дня арештовано.

— **Присуд в процесі Невядомского.** Польські часописи доносять, що присуд в справі вбивства Нарутовіча Невядомского станеться правосильним дня 24. ц. м. а 15. ц. м. окружний варшавський суд предложить його міністрови справедливости Маковскому. Варшавський „Експрес Поранний“ доносить, що Невядомскі написав до окружного суду письмо, в якому зрікається прислугуючого йому права апеляції, не прийме евентуального уласкавлення президентом і категорично домагається виконання на собі присуду смерти.

— **Останки летуна з перед 6 літ.** Зі Штрасбурга доносять, що в лісі Гербіцгайн біля Кальгавзу найдено останки англійського летуна, що упав тут в 1917 р. із зістріленого Нмцями літака. В рештках одного строю найдено годинник, ножик і кілька инших дрібниць, але ніяких особистих документів.

— **Носив вовк, понесли і вовка.** З Москви доносять про самогубство офіціяльного ката совітської тайної поліції Юхова, який протягом двох років свого крівавого „урядування“ переніс на той світ дві тисячі людей.

— **Нова каденція присяглих суддів.** Дня 22. ц. м. починає свою працю нова каденція присяглих суддів розправою проти Якова Яцкова обвинуваченого о грабіж. Потім послідують такі розправи: Дня 23. Леон Пешиньскі о злочин надуживання влади, 24.—27. Петро Сорока і тов. о вбивство, 29. і 30. Йосиф Онишкевич і тов. о вбивство, 31. січня Ян Щирек о обиду чести, 1. лютого В. Семен о підпал, 3. Людвік Шаб і тов. о грабіж, 5. і 6. Петро Панас і тов. о вбивство. Дня 7. лютого О. Погориляк о грабіж.

— **Польська театральна анкета.** Слабою але всеж таки певною потіхою для тих, що в розпуці дивляться на нашу театральну мізерію, може послужити факт, що ми не становимо виїмку в тому напрямі. Доказом того польська театральна анкета розписана „Звйонзком літератув польскіх“, які тою дорогою хочуть дійти до джерел катастрофально малої фреквенції в польських театрах... субсідіованих міліярдовими сумами міста і уряду.

— **Вісти для родин з Винниці на Поділлі.** На запити та прохання зацікавлених подаю, що 1) Волинець, учитель натураліст, вбитий в осени 1920 р. в Винниці „чекою“, хоч поза школою нічим не займався. 2) Острожинський, бувш. старшина галицької армії, вбитий як чекіст повстанцями в 1921 р. десь в околиці Жмеринки. Лишив вдову. 3) Кондрацький Франц лектор і проректор Інститута Народньої Освіти в Винниці. Здоров, жонатий. 4) Балицький з Бортник а) старший, голова відділу Народньої Освіти в Камянці, б) молодший студент університету в Харкові. Здорові. 5) Бойко Гриць з Тернополя, помер в жовтні 1922 р. в Винниці на тиф тоді, як мав вже папери на поворот у Галичину. Лишив жінку і дитину, які мали вернути до рідні в Уфу. 6) Бунт з Перемишлянщини, занятий в Винниці при книгарни. Видав книжку про пасічництво. Здоров. 7) Сідельник Василь..., священик української автокефальної церкви в Винниці. Здоров. 8) Кицай Гриць з Холмщини в околиці Угнова, занятий при книгарни в Винниці. Учительство кинув. Здоров. 9) Калинець Володимир із Станиславова помер в березні 1921 р. в Винниці. Лишив жінку Ганну, учительку в Винниці і дочку. 10) Магміт з Уїзда в Рогатинщині, занятий при повітовім земельнім відділі в Винниці. Здоров. Богато Галичан погибло при границі, коли пробували перейти в Галичину нелеґальною дорогою, багато не думає вертати, багато не хоче вертати. Головне число з них не має потрібних паперів, ані не знає, які формальности передбачені. Рідню і знайомих прохаю заплатити за вістку датками на Рідну Школу. — *Бобяк Гриць*, Бережани.

— **Епільоґ траґічної „паради“.** Перед польським військовим судом в Ґрудзьондзу почалася на днях розправа проти виновників траґічної „паради“, на якій польські летуни, кидаючи острими бомбами з літаків, спричинили смерть та поранення кільканайцяти осіб. На лаві обвинувачених засіли — підпор. Качиньскі, командант летунського парку, військовий урядник Віковскі, сотник Івашкевіч і поручник маринарки Броніслав Вітковскі. Акт обвинувачення закидує Качиньскому, що як командант дозволив на кидання острих бомб з літаків, урядникови Віковскому невміле обходження з вибуховим матеріялом а сотн. Івашкевічеви і пор. Вітковскому незабезпечення тої полоси моря, на яку мали падати бомби. Дотепер прочитано акт обвинувачення та переслухано свідків і військових знатоків.

— **Експльозія бомб в Мадриті.** Поблизу італійського посольства в Мадриті експльодувало 15 динамітних бомб. Жертв в людях не було. Зарядженo ряд арештовань.

— **Д' Анунціо невдоволений.** Зневірений в безуспішній ривалізації з Мусолінім Д' Анунціо заявив охоту покинути „невдячну“ Італію, яка захоплена фашистами не хоче знати „леджіонарів“ Д' Анунція

— **Американська реклямa.** Закордонні часописі подають характеристичні зразки американської реклями, для якої використовується навіть написі на нагробниках. Не знаємо на скільки це правда, а на скільки дотепний жарт, на кождий випадок не вадить навести кілька зразків такої „намогильної“ реклями. Ось вони: „Тут спочиває Едіт Мері Брокінґ, мала 92 роки, коли видала душу Богові... одначе її обличчя зберегло молодечий вигляд, бо вона вживала ціле своє життя крему краси марки Х.“ Або: „Тут лежить Едвард Роберізен, добродій людськости, який винайшов стильоґраф З..., дістати можна в кождому складі паперу і приладів до писання“. В кінці: „Тут лежить Джо Бертольд, що в 32 році життя застрілився автоматичним пістолетом У.“... найкращою і найдокладнішою збруєю“...

— **Подяка.** В імени випущених на волю політичних вязнів коломийських складаємо: Вп. Паням під проводом Вп. Пані Меценасової д-р Чайківської, всім Вп. Панам Меценасам і всім тим, які доложили зусиль, щоб нас випустили на волю і причинилися до поліпшення тюремних відносин, найщирійшу подяку. — Осип Ревюк сотник У. Г. А., Микола Арсенич, пор. У. Г. А,

— **В справі воєнних сиріт.** Від Українського епархіяльного Комітету Опіки над воєнними сиротами, одержуємо таке письмо: Подаємо до відома Комітетів Опіки над сиротами і приватних осіб-опікунів, що після рескрипту польського Міністерства Праці і Суспільної Опіки з дня 16. січня 1922 р. ч. 194|X. за воєнні сироти, управнені до державної підмоги, уважається: 1) діти по поляглих або померших жовнірах польського війська, 2) діти по поляглих або померших жовнірах, примушених воювати в часі світової війни в армії котроїнебудь з трьох заборчих держав (Росії, Австрії, Німеччини) і 3) діти, яких родичі погинули в наслідок безпосередних воєнних ділань. Сюди зачислюється смерть на евакуації, вигнанню, від бомб з літаків або підчас бомбардування міст, вивезення, вбийство ворожими військами і т. п. До тої катеґорії належать також діти, знайдені на терені битви, котрі не вміють подати про себе ніяких даних. Смерть з причини хороби прим. тифу, холери не признається за причину, яка давала би право зачисляти сироти по таких померших до катеґорії воєнних сиріт. Тим руководилося вже міністерство і воєвідства при уділюванню підмог сиротам за всі чотири квартали 1922 р. і тому просимо інтересованих мати се на увазі і узгляднювати при списах сиріт лише три повисші рубрики. На списах дітей треба ще конечно подавати дату уродження сироти, бо лише сиротам понизше 14 літ життя признається право до підмоги, а також додати, що по родичах сироти не лишилося ніяке майно. Всі сироти тих катеґорій, приміщені по сирітських захистах, одержують 50 мкп. денно підмоги. Одначе можуть одержати підмогу і такі, що находяться в приватній опіці, і то по 20 мкп. денно. Спис таких дітей може виготовити кождий парохіяльний уряд для свого села і переслати дотичному Епархіяльному Комітетови, який передасть його, куди треба. Добре було би, щоби так списи дітей в захистах як і в приватній опіці підписала перед їх відісланням місцева поліція, бо се значно вкорочує процедуру вирішення. Такі списи належить вже тепер виготовлювати і висилати. Вкінці запримічуємо, що до держ. підмоги можна представляти не тільки круглі сироти без батька і мами, але й пів-сироти без батька.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло“ у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

Присилайте датки на політичних вязнів до Тов. „Краєвий Союз Кредитовий“, або до Тов. „Дністер“ з дописко**ю: на вязнів! —** **У Львові є ще кількасот** арештованих Українців [illegible]

[illegible] бути членами „Народньої Торговлі“.

Споживчі кооперативи зобовязані вплатити в повищім речинці 30 прц. своїх власних декларованих уділів і дати через се змогу „Народній Торговлі“ стати правдивою гуртівнею всіх споживчих кооператив по краю. Де повстали „Повітові Союзи Кооператив“, там кооперативи першого ступня гуртуються в союзі, а Повіт. Союзи зобовязані відпровадити — по думці ухвали Зїзду Кооператив і Комітету організації кооператив — 30 прц. у них здекларованих уділів до „Народної Торговлі“, як Краєвого Союза споживчого.

Не маючи найновійших адрес своїх довголітних членів, фізичних осіб, звертаємося також до них отсею дорогою, щоби свої уділи до 10.000 мп. перед 14. марта 1923. доповнили.

Оскільки ті фізичні особи, які вплатили квоти у попереднім вимірі уділу в минулому році, а не стали приняті в члени, по причині наміреної переміни нашого стоварищення в Кооперативний Союз, хотіли би бути нашими членами, зволять рівнож передше доплатити до квоти 10.000 мп.

Новий статут дає нам змогу приймати фізичні особи як нових членів. Тому відкликуємося до цілого громадянства, щоби вступали в члени нашої інституції, а кромі сього складали свої ощадности у нас та скріпляли нашу інституцію в засоби потрібні до кориснійшого заосмотрення своїх членів в товарі.

Управа „Народньої Торговлі“.

VI. 2-3

Курс грошей.

Львів, дня 4. січня 1923.

Доляри американські	17.800—17.850
„ „ (1 і 2-ки	17.600—17.650
Доляри канадійські	17.600—17.650
„ „ (1 і 2-ки	17.400—17.450
Марки німецькі	2·60—2·70
„ „ (сотки)	2·35—2·50
„ „ (дрібні)	2·10—2·53
Леї румунські	130·00—108·00
„ „ (дрібні)	101·00—106·10
Корони чеські	540·00—550·00
„ „ (дрібні)	530·00—545·00
Австрійські тис. нов. ем.	580·00—600·00
„ „ ст. ем.	3.350·00—3.400·00
„ сотки нов. ем.	55·00—60·00
„ 50 кор.	80·00—100·00
„ 20 кор.	26·35—26·60
„ 10 кор.	12·00—13·00
„ 1. і 2-ки	0·60—0.00
Рублі 5-сотки	180·00—250·00
„ сотки	250·00—300·00
„ 25-ки	105·00—115·00
„ дрібні	0·65—0·75
„ думські 1.000-ки	20·00—25·00
„ „ 250-ки	15·00—20·00
Карбованці	1·00 1·10
Гривні	1·20—1·20
Франки французькі	1260·00—1300·00
Фунти стерлінґів	82000·00—83000·00
Франки швайцарські	3350·00—3425·00

Золото:

20 кор.	71.000·00—72.000·00
20 франк.	69.000·00—70.000·00
20 марк. нім.	81.500·00—83.000·00
Фунти стерлінґи	72.000·00—72.200·00
10 рубл;	94.000·00—96.000·00
Доляри	15.500·00—15.6000·00

Срібло:

Корони австр.	1.340·0—1.360·00
5 кор. австр.	6.800·00—6.900·00
Фльорени австр.	3.350·00—3.400·00
Рублі	5.350·00—5.440·00
Копійки	27·50—28·00
Доляри американські	10.500·00—11.000·00
„ „ полов. і ¼	9.800·00—9.900·00
Доляри канадійські	9.000·00 9.300·00
„ „ дрібні	8.500·00 8.700·00
Леї румунські	1.340·00—1.350·00

Поклик.

Приходить Різдво Христове, свято мира й любови на нашій скровавленій землі. Засяде родина до Святої Вечері, а коляда залунає з кождої хатини.

Та не всі будуть стрічати свято Христа-Бога в крузі своїх рідних.

... Через крати залізні загляне до них перша зірка на Святий Вечір. І буде той день тяжким для них, бо спомини з давних літ насядуть їхні душі.

Требаж їм облекшити долю незавидну. Требаж їм показати, що Весь Український Народ згадає їх, до Святої Вечері сідаючи.

Відспіваймо пісню оту, що Бога Всевишнього просить, зглянутися на нас і Нашу Землю.

Зберім лепти в той святий день.

Осолодім їхні тяжкі хвилі!

Жертви й церковні збірки слати на адресу: „Дністер“, ч. 13465. Львів, Руська 20.

За Комітет допомоги пол. вязням:

Д-р Ст. Федак *Марія Білецька* *Леонтій Куницький*

ОПОВІСТКИ.

Народній театр Тов. „Українська Бесіда“ у Львові, (Шашкевича 5.).

Неділя, 7. січня 1923. год. 3. по пол. „БАБСЬКИЙ БУНТ“ оперета на 3 дії Я. Ярославенка.

Неділя, год. 7. веч. „СТРАШНА ПОМСТА“ драма-казка на 4 дії з прольоґом і епільоґом.

Понеділок, 8. січня 1923. год. 3. поп. „ВІЙ“ фантастична оперета на 4 дії М. Кропивницького.

Понеділок год. 7. веч. — Другий раз! „ВЄРА МІРЦЕВА“ кримінальна драма на 4 дії Л. Урванцева.

Второк, 9. січня год. 7. веч. „ГАЛЬКА“ опера на 4 дії С. Монюшка. Виступ п. Гаєка.

Білети продає раньше „Союзний Базар“, (дім „Дністра“) а в день вистави від год. 5 вечер каса театру. XXV. 2—2

Позір! МАЛАНЧИН ВЕЧІР богатий в ріжні несподіванки устроює Сокіл-Батько дня 13. січня 1923. у власній сали при вул. Руській ч. 20. Вступ за запрошеннями, які можна відібрати в канцелярії Т-ва в урядових годинах або при касі. Знаменита орхестра. Початок о год. 9. вечером 1434 1—2

На Рідну Школу зложили в мп. Теодор і Гриць Вавруки з Кошляків 10.000 за що щиру подяку складає Головна Управа У. П. Т. IX 1—1

Український Зап. Ком в Вудгейвен Н. Й. в Америці зложив 40 долярів на політичних вязнів. Щиру подяку складає Ком. доп. політичним вязням. 1—1

Замісць святочних і новорічних бажань зложив о. А. Заячківський Збараж в нашій Адміністрації на фонд преси 10.000 мп., на Інвалідів 5.000 мп., на Рідну Школу 5.000 мп., на Сиріт. Захист Митр. Ш. 5.000, на політичних вязнів 5000, на направу дому Т-ва „Просвіта“ 5000, та кличе всіх священиків збаражського деканату. 1—1

Гурток любителів оркестральної музики, який на сходинах дня 25. грудня 1922 р. рішив заініціювати акцію для зорганізування сімфонічної орхестри при музичнім тов-ві ім. Лисенка — за відомостю і згодою Муз. Товариства — звертається отсим до всіх живучих у Львові українських оркестральних музиків і любителів сімфонічної музики, які схотіли би співділати у сьому ділі морально чи матеріяльно, з зазивом, щоби явилися на інформативні, евентуально конститууючі сходини дня 14. січня в неділю о 11 год. рано в малій салі Муз. Тов-ва ім. Лисенка Шашкевича 5, III. пов. — За ініціятивний комітет: Й. Дрималик, д-р Ст. Людкевич, проф. О. Москвичів, М. Гайворонський, Бокшований. 2—2

Дрібні оголошення.

ВИАРЕНДУЮ кільканайцятьморґове господарство на Підгірю 2 км. від залізничого двірця. Будинки нові. Мешкання сейчас до заняття. Зголошення під „Аренда“ приймає Адміністрація „Гр. Вістника“. 1430 2—2

КАВАЛЄР бронет. літ 31, рисівник, навяже знайомство з панною, бльондинкою в матримоніяльній ціли. Світлина пожадана. Адреса: Poste-restante Вп. І. Л. Brzozów (коло Сянока). 1435 1—1

КАВАВЄР літ 27, урядник великої промислової фірми в Зах. Галичині, добре ситуований, високого росту, шатин, бажає з браку знайомости наших дівчат навязати кореспонденцію з інтеліґентною панною з доброї родини, музикальною, господарною, від 20—24 літ в ціли матримоніяльній. Посередництво кревних мило виджене. Зголошення лише з залученням фотоґрафії до 15. січня ц. р., за зворот якої і за повну дискрецію ручить словом чести, проситься надсилати до Адм. „Гр. Вістника“ під „Молодість“. 1439 1—1

ГОСПОДИНЯ до ведення кухні учениця потрібна. Хамикова, вул. Потоцкого ч. 14/I. 1436 1—3

СТАРША бездітна женщина, добра кухарка зістане прийнята. Голоситися в канцелярії „Союз Українських Інвалідів“, Руська 3, II. поверх. XXVII 2—5

ГЛЯДАЮ лекції на селі з низших ґімн. кляс. Зголошення під „Правник“ до „Гр. Вістника“. 1424 2—3

ІНТЕЛІҐЕНТ, який схотів би поїхати до Арґентини з обовязком доглядати кооперативний склеп (якого був би директором), вчити в українській школі, вести орґанізаційну працю, а також сповняти функції дяка в церкві — зволить негайно зголоситися у проф. Г. Микетея VII Mariahilferstrasse 88 A, II. Stiege, Zitahof. 1416 3—3

РУСАЛКА гарний малий календарик на 1923 р. в двох красках всюда до набуття. Ціна 3500 за 10 примірників. „Як вести життя?“ ціна 2000 (з пересилкою 2,300). Замовлення приймає: А. Окпиш, Львів Кадецька 4. 1343 4—5

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10